

Statistika

avstrijskih srednjih šol (s pravico javnosti) v začetku šolskega leta 1891/92.

Zapor. štev.	Kronovine, razvrščene po rela- tivni množici sred- nješolcev	Gimnazije		Realne gimnazije		Realke		Skupno število		Na 1000 prebi- valcev sploš- no srednješolcev
		Š t e v i l o						sred- njih šol	učen- cev	
		zavodov	učencev	zavodov	učencev	zavodov	učencev			
1	Avstrijska p./A.	18	6.143	7	1.804	16	4.840	41	12.787	4.82
2	Primorje	5	1.659	—	—	4	1.233	9	2.892	4.15
3	Šlezija	5	1.355	—	—	4	1.113	9	2.468	4.09
4	Solnograška	2	456	—	—	1	253	3	709	4.08
5	Moravska	18	5.067	3	458	15	3.640	36	9.165	4.03
6	Češka	40	11.743	12	3.887	19	6.470	71	22.100	3.78
7	Kranjska	4	1.326	—	—	1	361	5	1.687	3.38
8	Tirolska	8	2.158	1	150	4	493	13	2.901	3.12
9	Bukovina	3	1.509	—	—	1	450	4	1.959	3.03
10	Koroška	3	801	—	—	1	225	4	1.026	2.84
11	Štajerska	8	2.214	—	—	3	749	11	2.963	2.31
12	Avstrijska n./A.	4	1.356	—	—	2	363	6	1.719	2.19
13	Galicija	26	12.354	1	472	4	1.178	31	14.004	2.13
14	Dalmacija	4	788	—	—	2	226	6	1.014	1.94
Skupaj		148	48.929	24	6.771	77	21.694	249	77.394	3.25 povprek

(55.700 gimnazijalcev, 21.694 realcev.)

Ukazi in odredbe šolskih oblastev.

I. Ali je učitelj primoran brezplačno poučevati v neobligatnih predmetih? (Razsodba upravnega sodišča.)

Frančišek Kunovsky, učitelj prvega razreda v Lipniku na Moravskem, poučeval je poleg razrednega pouka tudi pet ur na teden neobligatni predmet in sicer češki jezik; za to mu je odločilo naučno ministerstvo remuneracijo letnih 10 gld. od ure. Proti temu pritožil se je moravski deželni odbor pri upravnem sodišči.

Upravno sodišče je to za avstrijsko učiteljstvo jako važno vprašanje po toplem priporočanju zastopnika naučnega ministerstva v prid učiteljstva rešilo.

Pri dotični obravnavi pod predsedništvom grofa Belcredija je naglaševal zastopnik naučnega ministerstva, ministerjalni podtajnik Kania, da ni učiteljeva dolžnost, pridobiti si usposobljenosti za pouk neobligatnega predmeta, in zato je pravično dati mu za to usposobljenost remuneracijo. — Odbornik dr. Fanderlik na-

glaša v imeni moravskega deželnega odbora, da je po državnem ljudsko-šolskem zakonu učitelj obvezan do 30 tedenskih ur poučevati. To je naučno ministerstvo v nekem enakem slučaju pripoznalo. Ker bi take remuneracije deželo zelo obremenile, zato prosi, da bi se pritožba pripoznala. Vladni zastopnik nato zavrne, da se učitelj lahko primora, 30 ur na teden obligatne predmete poučevati, ne pa neobligatne. Učitelj v prvem razredu ima

res le 17 ur na teden, pa pouk na najnižji stopnji zahteva največjo spretnost in trud, in ako ta učitelj svojo dolžnost popolnoma spolnuje, potem je krivično od njega zahtevati, kar mu zakon ne nalaga. Obremenjenje dežele je res obžalovati, ne daje pa pravice, proti zakonu in pravici ravnati.

Upravno sodišče odkloni tudi pritožbo v tem zmislu.

Književnost.

Hrvatski pedagoški-književni sbor je izdal za l. 1891. tri knjige in sicer dve za učitelje in jedno za mladež.

1. **Ljepa naša domovina** (spisal Hirc). To je naslov XXVII. zvezku knjižnice za mladež, katero izdaja »hrvatski pedagoško-književni zbor«. Knjiga obsega 34 zemljepisnih slik in na konci še razlaga pojem »domovina«. Knjigo krasí 26 podob, ki izvzemaš jedne (samostan Visovec na Krki v Dalmaciji) neso ravno posebno lepe, vendar pa služijo prav dobro svojemu namenu in povzdigajo zanimanje za opisane kraje. Ti kraji so prav dobro izbrani izmed najstrikovitejših, kar jih ima obširna hrvaška domovina (brez Istre in Bosne), in opisani so z navdušenjem, vendar se mnogo slikam pozna, da neso posnete po naravi, t. j. da pisatelj vseh opisanih krajev ni sam videl, nego da je opise iz drugih virov zajemal, morda celo iz nemških knjig prestavljal ali pa jih le po zemljevidu in podobah prikrojil.

Kjubu temu so Hircove slike eminentnega pomena za vzgojo mladine, zlasti za veepljenje ljubezni do domovine in za nazorni nauk v zemljepisji. Naj bi tudi naši učitelji posnemali svoje hrvaške kolege in nam v mišnih slikah predstavili slovensko domovino! Če bi se pa to pretežavno zdelo, naj bi se vsaj kdo našel, ki bi Prostoslav-Kretanove potopise zbral in tako priredil, da jih bo mladina s koristjo čitala. Podobe k tem potopisom se deloma že lahko kupijo od založnikov nemških potopisnih knjig (posebno iz »Illustrirter Führer auf den öster. Eisenbahnen«), deloma od Mohorjeve družbe, ki nam je podala že podobe vseh večjih slovenskih mest (Krajčeve podobe »Kranjskih mest« so že zastarele). Kar bode še manjkalo, to se da lahko narediti po dobrih fotografijah. Založnik taki knjigi se bode lahko našel, če ne drugi, pa gotovo Bamberg!

S. R.

2. **Zorna obuka**. Priredio prema novoj naukovnoj osnovi in formalnim stupnjevim Milan Kobali,

učitelj kr. vježbavnice. U Zagrebu. Knjigotiskara in litografija C. Albrechta. 1891. Str. 328. Cena glđ. 2/60. Knjiga obsega uvod, nazorni nauk (58 predmetov) in konci knjige na 6 straneh razne risarije za nazorni nauk. Vsaka tvarina (razven prvih dnij) se prične s primerno pripovedko, v kateri se imenuje reč, o kateri se boče razpravljati. Zatem so mnoga vprašanja o postanku te reči, kako je sestavljena, kakšna je, čemu je itd. Konci vsake tvarine so pregovori, zastavice in uganke ter primerne pesmice. Knjiga se izvestno prav lahko vzporeduje najboljšim enakim knjigam drugih, večjih kulturnih narodov. Pisatelj se je opiral na knjigo dr. Reina: »Das erste Schuljahr«. Knjiga bode dobro služila učiteljem hrvaškim, a lahko se je tudi slovenski učitelji poslužujejo, dokler ne dobimo jednake knjige. Ali bi slovenski učitelji ne mogli izdatneje podpirati našega »pedagogičnega društva v Krškem«, da bi nam tudi ono podajalo vsako leto več pedagogičnih knjig? Združimo se! —

3. **Miroslav in Bogoljuba** (Pestalozzi: »Lienhard und Gertrud«). I. dio. Za naš narod priredio Konstantin Milan Harambašić. Str. 222. Cena 1 glđ.

Hrvatje so torej dobili lep prevod klasične pripovedi za ljudstvo, Pestalozzijevo »Lienhard in Gertrud«, ki je najboljši spis njegov. Prelagatelj ni prevzel vse povesti, ampak samo prvi, najlepši del, ki je nekaka celota zase. To je stalo prelagatelja dokaj truda, ker ni smel povesti mehanično prevesti, ampak jo je moral prirediti za hrvatske razmere. Kolikor morem soditi, posrečil se je pisatelju prevod prav dobro, da bode izvestno zadovoljil učiteljstvo hrvatsko.

Zabavna knjižnica za slovensko mladino I. — Par opombic k oceni te brošurice, priobčeni v 4. šte. »Uč. Tov.«

Prav hvaležen sem tovarišu g. F. J., da se je potrudil pregledati moje najnovejše mladinsko delce ter objaviti svojo sodbo o njem v »Uč. Tovariši«. V obče se ž njegovimi opombami tudi popolnoma strinjam,